Horváth Dezső

RIZSARATÓK

— Lefagy a lába!

— Látott maga már cigányt megfagyni?

Térdigérő sárban járnak a rizsaratók. Cigányok és nem cigányok. Ketten vannak mezítláb, de ők is azt mondják, van csizmájuk, csak bent hagyták a szálláson. Ma jöttek, nem tudták, milyen a mező.

Idénymunka az őszi aratás. Nehéz lehet erre munkáskezet kapni, hiszen akárkit kérdezek közülük, messziről jött mind. Az árvizes Szabolcsból legtöbben. Timó Lajosék Túnyogmatolcsról, Farkas Ernőék Csengerből, de sok kilométert kellett egymás mellé rakni, mire ideértek a tiszaföldváriak vagy a végegyháziak is.

De másképpen festett régen az idénymunka! Aki erre vállalkozott, rákészülhetett, hogy mindenfelől csípni akarnak a keresetéből. Ha nem hagyta, mehetett, mert volt, aki a helyébe lépett. Most legszívesebben cukorral csalogatnák az embereket, csak fogyjon a rizs. Holdanként kilencszáz-ezer forint a kereset, és ráadásnak utazási költség címén még ötven forintot fizetnek minden hold után, ha messziről jött valaki. A gazdaság emberei — a Felszabadulás Tsz földjét járom Baktóban — még mindig embercsalogató körúton vannak. Hívják a baksiakat is, majsaiakat is.

Reggel hattól este hatig dolgoznak a rizsaartók. Későn kelők nem tudják csak, hogy most ez a „látástól vakulásig". Nem hajtja, még csak nem is biztatja őket senki. Maguknak igyekeznek. Aki messziről jött, keresni akar, pihenni majd ráér otthon.

Timó Lajosékkal váltok szót először. Bőrük színe árulkodik. Valahol szőlőtermelő gazdaságban dolgoztak a nyáron, van munkájuk bőven, de ide harmadéve minden ősszel jönnek. A férfi kaszál, a feleség szedi a markot. A Farkas család fiatalabb. A 18 éves menyecske jócskán elmarad a kasza mögött. Most arat életében először, el is fárad, mire a nap lehanyatlik, szép dalok röpködnek mégis szájából. Csak úgy magának énekelget. Hogy mit jelent a dal? Azt mindenképpen, hogy jó együtt dolgozni a férjével, de azt is, hogy sokat marad egyedül. A dalra is rá kell szokni az embernek. Pestre jár egyébként a férj, a mélyépítőknél dolgozik, és csak kéthetenként megy haza. Amíg a rizs tart, itt lesznek.

— Otthon úgyis eltörölte a házunkat a víz.

A tiszaföldvári Juhász családnál hosszabb időt kell töltenem. Csak magyarázatra szorul az, hogy miért az asszony kaszál, mikor tanulta, és meg kell kérdezni, hogy fáradt-e. Úgy tűnik, ez a legszorgalmasabb brigád. Minden kaszapár külön parcellát vállal, hogy könnyebb legyen az elszámolás. Ők négyen vannak. A férj, a feleség, a testvér és a 14 éves Gabi.

— Azt nézze meg, hogyan kaszál a fiam! — biztat Juhászné. Meg is nézem, mert a kaszálás olyan mesterség, hogy évek óta nem találtam senkit, aki dicsekedett volna, hogy érti. Odaugrik a gyerek, átveszi a kaszát, és mintha mindig ezt csinálta volna,

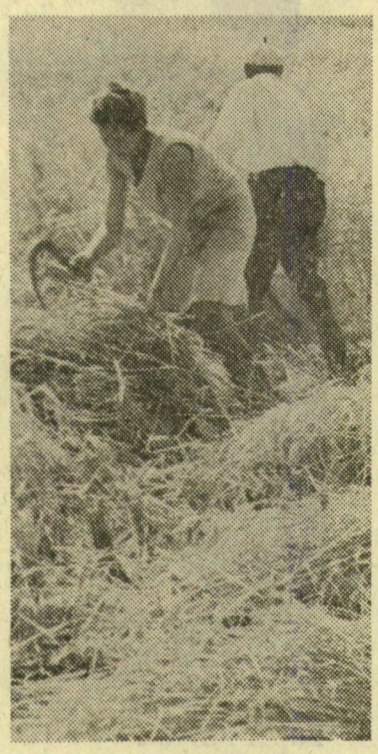

vágja a rendet. Sokáig nem engedik, mert mégiscsak gyerek ő még, nem lehet tönkretenni idő előtt, de reménykedik az asszony, hogy két év múlva már kiveszi kezéből a fia a kaszát. Már csak két évig kell neki csinálnia ezt az embernyúzó férfimunkát. Akárhogy nézzük, elszoktunk már az ilyen világháborús látványtól: De beteg a férj, ő nem bírja, a testvérre nem lehet rábízni, enni meg csak kell, így aztán tíz éve minden esztendőben kalapálja, feni, és széles mozdulattal húzza a kaszát az asszony, ha megérik a rizs. Most éppen lóravalót keresnek, mert mindkét lovuk lába eltörött otthon.

A mezítlábasok, akik ma jöttek, még csak ismerkednek a munkával. A könnyebb végét keresték az ismerkedésnek is: leültek a gátra, hogy előbb a szemük szokjon hozzá a rizs látásához. Pedig ha birkózni kéne, biztosan ők lennének a legerősebbek. Gondolom, estére kelvén eldöntik majd, maradnak, vagy elmennek máshova szerencsét próbálni. Ha maradnak, lábra kerül a csizma is, kézbe a kasza és a sarló, mert itt a nézelődésből egy huncut fillér haszon se csöppen.

A munkák rangsorában első helyen járt hajdan az aratás. A nyári. Most ugyanazt csinálják, levágják, marokba szedik, kévébe kötik, össze is hordják, gereblyézni is kell, sőt, ha az is hagy el kalászt, le kell hajolni érte, kézzel fölszedni, cuppanó sárban, nagyokat buggyanó békák társaságában. Az mégis könnyebbséget jelent, hogy nincsen kánikula.

Ennyi igyekezet láttán fölmerül a kérdés: ide még nem jutott el a gépesítése szele? Ha távolabb nézek, választ kapok, mert ott kombájn arat. Sárba lépő láncta lpakkal fölszerelt ügyes kis masina, de csak egy. Igértek a szezon kezdetére többet is, de legyintenek az emberek, hogy abból se lesz már semmi.

Ha tehát a gépkereskedelem kerül szóba, kórusban mondhatja a munkásokkal az újságíró: olyan az őszi aratás is, mint a nyári.

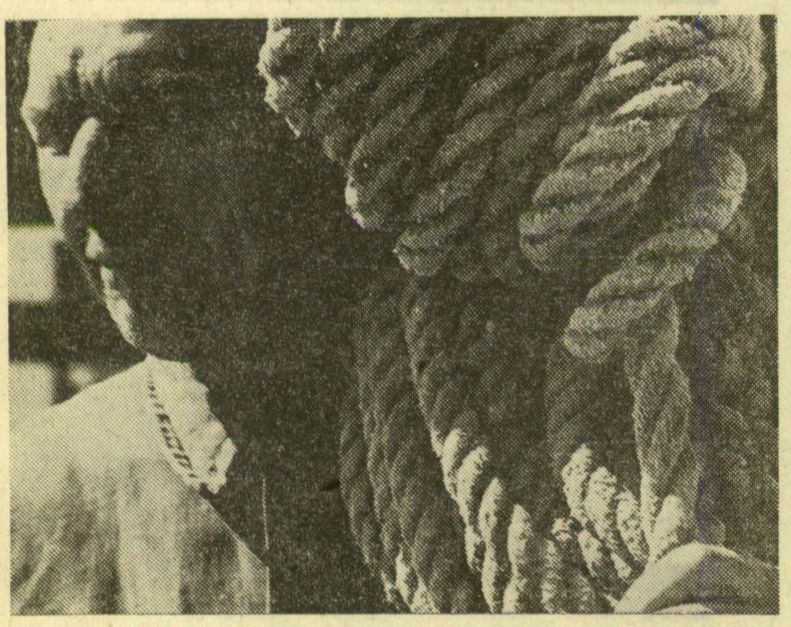

Kötél

Sz. Lukács Imre

SÜRGETŐ NAPPALOK

Lassan-lassan kifelé haladunk az évből. Az emberhónapok járnak, nemcsak ősziesebbre fordult az idő, de egyre-másra rövidülnek a nappalok, s kevesebb munka végezhető el a határban. Pedig tennivaló bőven akad, talán az elmúlt negyedszázad alatt sohasem torlódtak fel ennyire a munkák a mezőgazdaságban, mint éppen napjainkban. Kétségtelen, az elmúlt 25 év legnehezebb, legtöbb gondot okozó nyara az idei volt és népünk történetében, a mezőgazdasági nagyüzemek történetében a legküzdelmesebb esztendő az idei. Különösebben nem kell ecsetelni a kedvezőtlen időjárást, a megkésett tavaszt, az árvíz- és belvízkárokat és az igen kritikus, csapadékban bővelkedő nyarunkat. Ennek következménye az is, hogy a tervezettnél és a vártnál az idei gabonatermésből kevesebb került a raktárakba. Nem jelenti ez, hogy kevesebb kerül a fogyasztók asztalára, hiszen az 1969-es esztendő rekordterméséből bőven tartalékoltunk. Napjainkban vált bizonyossá ismét a sokszor hangoztatott igazság; járhatnak a mezőgazdaságra olyan esztendők, amikor kisüzemek, kisárutermelők egyik napról a másikra, egyik hónapról a másikra tönkremehetnek, nullára szaladhatnak. Az idei év is olyan volt, s ezt a sok természeti csapást csak megerősödött szocialista nagyüzemek, dinamikusan fejlődő közös gazdaságok tudták elviselni.

●

Jószerivel két és fél hónap van még hátra az idei esztendőből. De a kinti munkákra sokkal kevesebb, jó ha egy hónap. Gyakran megesett már, hogy Erzsébetkor, Erzsébet után a legmegbízhatóbb gépek sem tudtak hasznosak maradni a nagyüzemi táblákon. Az idő tehát nagyon szigorúan sürget, hiszen tavasztól kezdve minden mezőgazdasági munka eltolódott, kihúzódott. Nincs olyan üzem, nincs olyan falu, ahol ne lenne korlátlan munkalehetőség. Ahhoz, hogy a rendkívüli körülmények között mindent időben elvégezzenek, igen nagyfokú szervezettségre és körültekintő intézkedésekre van szükség. Nem lesz könnyű. Igen sok gonddal, akadállyal kell számolni. Jó tanulság néhány tavalyi, s idei tapasztalat. Hiszen az elmúlt év kedvezőbb őszi hónapjaiban a szántásra váró terület egynegyedén tudták megforgatni a földet. S mi lesz most? Jószerivel most kezdődött meg a kukorica törése és ez a nehéz fizikai munka még korántsincs úgy gépesítve, ahogyan szeretnénk, ahogyan a szükségszerűségek megkívánják. A kenyérgabona mellett a nagy tömeget adó zöldségek közül a paradicsomnál, zöldpaprikánál is jelentős termelési és felvásárlási kiesésekkel számolunk. A fontosabb szántóföldi növények termelési értéke sem éri el a tervezettet. A gyümölcsösöknél szintén nem fizet rekorddal ez az év. A téli alma, ami a legnagyobb tömeget adja, mintegy 15—20 százalékkal elmaradt a tavalyi termeléstől. A szőlő terméskilátásai is szűkösebbek, igen nagy volt a peronoszpóra kártétele és becslések szerint 4,6 millió hektoliter körüli bortermés várható. Mindezek fokozzák jelentőségét az őszi munkáknak, minden megtermett növényt, árut takarítsanak be idejében, gondosan, hogy ezzel is csökkentsék azokat a gondokat, amelyeket valamennyien tudunk, ismerünk.

●

A Szeged környéki táj, Csongrád megye kivételes évektől eltekintve sohasem bővelkedett csapadékban. Évente 450—500 milliméter az átlag, az idei évben viszont mintegy kétszerese hullott le. Nem akarunk ezekre az ismert és objektív akadályokra hivatkozni, utalni, de meg kell említsük, nagyon sok múlott az üzemeken is. A termelőszövetkezetekben az objektív okok mellett találkoztunk néha szervezetlenséggel is, és nem megfelelő felkészüléssel egy-egy betakarítási kampányra. Ez azzal magyarázható — könnyű utólag bölcsnek lenni —, hogy az elmúlt években aránylag kedvezett az idő és a mezőgazdasági nagyüzemek vezetői kicsit „elkényelmesedtek". Gondolták, mint a korábbi években, az idén is majd csak elbajlódnak ezekkel a munkákkal.

Nagyon sok a hátralevő tennivaló. Ez egyben azt is jelenti, hogy minden eddiginél nagyobb torlódásokra kell felkészülni, és minden erőt mozgósítani. Nem elég a szövetkezeti tagság munkájára, a családtagok segítségére számolni, építeni. Az iskolások és az üzemek segítségét is el kell fogadni. De nem hanyagolható el a szervezett felkészülés sem, hiszen az idei alacsonyabb búzatermés-átlagok egyben figyelmeztetnek is, és bizonyos agrotechnikai követelményekre, a monokultúrás termesztés veszélyére is utalnak. Lényeges tehát, hogy milyen földbe kerül a jövő évi kenyér magja. Nyilvánvaló, hogy az egyik legnagyobb gondot a kukorica betakarítása jelenti. Nemcsak azért, mert hazánkban eléri a 2 millió holdat a kukoricaterület, hanem azért is, mert a rendelkezésre álló gépparkkal a kukoricának mintegy 35 százalékát tudják betakarítani, az állami birtokokon (optimális becsléssel) 80 százalékát. Vagyis a nagyobb része, a terület kétharmada kézi erőre vár. Sajnos, a késői érés következtében még csak most kezdődött el ezekben a napokban ez a nagy munka. Márpedig nemcsak a csöveket, de a szárat is le kell takarítani a területről, főleg azokról a nagyüzemi táblákról, amelyekbe kapások után búza kerül.

●

A mi vidékünkön ugyancsak kijut a gondokból, hiszen ez az ország „primőr" tája. Így ősz utóján gazdagon ígér a határ, és ezek azok a napok, amikor eldőlhet igen sok közös gazdaság évi munkája, eredményessége; ha jól fizet a piros arany, a homok aranya, a bor, a csemege paprika, a burgonya, a gyümölcsös. Ugyanakkor a búza előtt igen nagy területeken, több tízezer holdon került földbe a rozs. Hozzá kell még tennünk, hogy éppen ezekben a homoki gazdaságokban nem a legjobb az eszközellátottság, nem a legerősebbek a termelőszövetkezetek, gondok vannak a munkaerővel is. Mindebből következik, hogy az embernek igen nagy szerep jut ezekben a hetekben. Soha nem volt olyan nagy szükség arra, hogy mindenki szívét, lelkét adja a mezőgazdasági munkákba, mint éppen most. Csak társadalmi összefogással oldható meg az őszi munkák sikere. Ahol lehetőség van nyújtott és a kettős műszakra, ott éljenek vele és az üzemek segítsék egymást. Nem fordulhat elő, hogy egyik gazdaság befejezvén a betakarítást, „téli nyugdíjba" küldi gépeit, a szomszédban pedig továbbra is küszködnek, birkóznak a bajokkal, betakarítással. A kölcsönös segítség, egymás támogatása nélkülözhetetlen. Úgyszintén az emberekkel való törődés is. Mert nem elég csak kérni, igényelni a társadalmi munkát, megfelelő körültekintéssel kell ösztönözni, segíteni a dolgozókat.

Fogjon össze a falu. Megéri. Megmentettük földjeinket, értékeinket a fenyegető árvíztől, most az őszi terméseken, az őszi munkákon a sor. A párt X. kongresszusa tiszteletére indult munkaverseny az élelmiszergazdaságban, igen nagy erő. Ha próbára tevő, kemény is volt az idei esztendő, hozott örömöket is, a legnagyobb öröm az, hogy bebizonyosodott, a rendkívüli körülmények között rendkívüli teljesítményre, helytállásra képesek az emberek. A szövetkezeti gazdák is. Most ismét a bizonyítás napjait éljük. Az összefogás sikert ígér.

A TÖRVÉNYESSÉG VÉDELME

Törvényes rendünk hivatásos őreinek munkáját vizsgálta a közelmúltban a járási pártbizottság. Közrendünk és közbiztonságunk helyzetéről, a rendőrség tevékenységéről egy korábbi tanácsülés kapcsán tájékoztatást adtunk, érdemes azonban néhány szóra beletekintenünk az ügyészség és bíróság munkájába is. Észre kell vennünk járásunk sokszínű arcán a sok kedvező tulajdonság jegyei mellett egy-két torz vonást is.

A városi-járási ügyészség és a járásbíróság városunk és járásunk ügyeivel egyaránt foglalkozik. Tevékenysége tehát sokrétű, sajátos helyzetéből adódóan mennyiségileg is sok. A megye összlakosságának több mint fele él ítélkezési területén, de nagyon sok szerződési és más jogviszony is koncentrálódik ide. Örvendetes tény mindenesetre, hogy járásunk területén csökken — a jelentés így fogalmaz: erőteljesen csökken — a bűnözések száma. Vannak községeink, ahol évről évre alig fordul elő bűneset.

Szaporodik viszont — emeljük ki tanulságos példának ezt az egyet — a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett cselekmények száma. Sok helyen összetévesztették az új gazdaságirányítási rendszer szabadabb levegőjét az erkölcstelen nyerészkedéssel, a pénzhajhászással, üzérkedéssel — és erre is van példa szép számmal —, a gazdasági vesztegetéssel.

Mezei lopásoktól nagystílű félreszámolgatásokig széles a skála, ellenszerét azonban könnyen megfogalmazhatjuk akár egyetlen mondatban: erősítenünk kell a belső ellenőrzést. Olyan hozzáértő emberekre kell bízni, akik belelátnak a zavarosabb szövevényekbe is, és akik ki is mondják, ha szabálytalanságot találnak.

Jó pár szövetkezetünkben szinte biztosítottnak érezte magát a vezetőség az ellenőrzéssel szemben, hiszen az alapszabály védelmét tudták maguk mögött. Csakhogy az alapszabályokat sorra átvizsgálta az ügyészség és megállapította, hogy többszöri átdolgozás után alkalmasak csak arra, hogy alapokmányai legyenek a szövetkezeteknek. Sok esetben találkoztak a tagok érdekeit sértő jogértelmezéssel. Olyan esetek is adódtak, amikor félreérthetetlenül kitűnt a vezetők hamis, és a társadalomra nagyon káros álláspontja, az nevezetesen, hogy ők nem tartoznak senkinek felelősséggel. Bérezési normák túllépésénél tapasztalták a legtöbb kivetnivalót, de előfordult az is, hogy nem követelték meg a vezetők a felelős beosztású dolgozók erkölcsi bizonyítványát. Ez az utóbbi fél mondat azt jelenti magyarul, hogy olyanok is bekerültek az irányító apparátusba, akik beszédes példákkal bebizonyították már, hogy erre az egyre egyáltalán nem alkalmasak.

Szövetkezeteinknek létérdeke, hogy az ellenük elkövetett vétségek minimálisra csökkenjenek. Igaz hogy bűnüldöző szerveinknek az az alapvető célkitűzése, hogy ne maradjon egyetlen bűnös cselekmény se földerítetlenül, és méltó büntetés kapcsolódjon mindegyikhez, a megelőzésben mégis nagyobb részt kellene vállalniok a tagoknak. Ők ugyanis csírájában észreveszik már azt legtöbbször, amiből csak később lesz bírósági ügy.